

хрестоматій. Добре, що після кожного розділу пропонуються питання для самоперевірки. Це не лише підтримує та концентрує увагу, а й забезпечує більшу амплітуду використання посібника – як в аудиторній, так і в позааудиторній роботі.

У посібнику ще вміщено “Додатки”, до яких входять “Тематична структура курсу “Світова література. Доба Середньовіччя та епоха Відродження”, “Словник”, “Показчик імен і назв творів”. Тематична структура дозволяє “варіативно організовувати індивідуальну роботу зі студентами, а також формувати тематику курсових, бакалаврських та магістерських робіт” (7). Словник подає дефініції та коментарі до деяких понять та постатей, інформацію про українських і зарубіжних учених-медієвістів ХХ – поч. ХХІ ст. Показчик імен і назв творів

систематизує матеріал за алфавітним принципом, відсилаючи до конкретних сторінок можливої зустрічі з інформацією про ті чи ті твори різних авторів.

Серед істориків, зауважимо, існує негласний показник розвитку їхньої наукової галузі: інтенсивність і значущість медієвістичних студій. Гадаємо, що літературознавча медієвістика також здатна виконувати роль якісного показника в загальному філологічному розвитку. Відрадно, що наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. українське літературознавство дедалі активніше звертається до спадщини доби Середньовіччя та епохи Відродження. Поряд з інтенсивними науковими дослідженнями зовсім не зайвими виглядають і видання, мета яких – популяризація літературної спадщини цих періодів та наближення її до сучасних гуманітаріїв.

Отримано 8 листопада 2011 р.

Олександр Волковинський
м. Кам'янець-Подільський

“...ВАШ ЛИСТ... ВОСКРЕСИВ МОЮ ДУШУ...”

Легка О. Життя – це любов (Еротичний роман у віршах Наталі Лівницької-Холодної): Монографія. – Львів, 2007. – 240 с. – (Сер. “Літературознавчі студії” Львівського відділення Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. – Вип. 10)

“Ваш лист був мені великою радістю, він воскресив мою душу, яка вже майже вмирала”, – читаємо рядки листа Наталі Лівницької-Холодної до Ориси Легкої від 23 січня 1998 року [6, XII]. У них – прийняття поетесою того шляху людської й наукової рецепції дослідниці, що його сьогодні увінчує монографія “Життя – це любов”, присвячена поетичному феномену Н. Лівницької-Холодної. На матеріалі поетичних книжок “Вогонь і попіл”, “Сім літер”, “На грані”, “Перекотиполе”, “Остання дія” послідовно осмислюється ліричний простір Н. Лівницької-Холодної крізь призму еротичного мотиву. Сам мотив генералізується, осмислюється з погляду екзистенційного його значення для духовного буття ліричної героїні, він є твірним для всього спектра буттєвих й естетичних пошуків поетеси.

Виходу цієї книжки передувала тривала, сумлінна й копітка праця її авторки Ориси Легкої, кандидата філологічних наук, доцента кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка Львівського національного університету імені Івана Франка. 1995-м

роком датується перша публікація О. Легкої про поезію Н. Лівницької-Холодної власне з погляду концепції еротичного роману у віршах [див.: 2, 148-152]. Після неї – багато статей у періодиці та окремі видання [див.: 3, 4, 5]. Упродовж роботи над книжкою

снувалася нитка епістолярного зв'язку з поетесою: її листи, написані хворою, майже недіючою рукою, з останніми віршами, майже останніми словами, що відкривають завісу до драми її буття, органічно доповнюють книжку, підкріплюючи ліричний екзистенційний пошук поетеси жорсткою правдою її щоденності.

Поетична драма серця в інтерпретації О. Легкої являє світові мінливі і тривожні іпостасі ліричного "я" Н. Лівницької-Холодної: Єви, не Діви-Марії, гріховної богині кохання, поганки з монгольських степів, спокусливої сотниківни, вампа, вірної дружини, ніжної матері, сестри, а загалом – мінливої душі, що говорить у поезії жіночим голосом, відкриває різні рівні архетипу життя. Адже аніма як "хаотичний життєвий потяг" має "щось від таємного знання і сокровенної мудрості – у гідній подиву протилежності її ірраціонально-ельфічної природи" [7, 119]. І незнайомка-спокусниця, і вічна жіночість, і перша весна, і спляча красуня, і вища духовна іпостась жіночої сутності (Мадонна), навіть той бік жіночої природи, що магнетизує й лякає водночас (Діана-Геката) – образна градація, передається-нюансується колористично. Колір стає вмістилищем екзистенційно-емоційної напруги образу. Інтенсивні барви червоного, синього, чорного, жовтого кольорів спалахують найсильніше в циклі "Червоне і чорне", пізніше – і в поезії останніх літ, щоб засвітитися прозорістю. Палітра білого кольору, який символізує вічність і екстаз [1, 557] та загалом супроводжує стан просвітлення, піднесення, одкровення й духовної любові [1, 554], містить відтінки "прозорості" води, "світла в світах", активізує катарсичний пуант духовного трепету.

Послідовно – від розділу до розділу – у процесі уваги до культурно-історичного контексту явища, його літературно-критичної рецепції в періодиці, у процесі з'ясування головних проблемних вузлів еротичного мотиву у творчості Н. Лівницької-Холодної викристалізовано ознаки її стильової манери: "акцентоване "я", в якому сконцентровано енергію ліричного спалаху, емоційного виверження" (45), "ритмічний склад

пов'язаний зі станом поетичного слововислову" (46), розсипи метафор в основі образотворення (51), яскраві, експресивні колористичні образні доміанти (53), синестезія як засіб творення образів (64), оксиморонний зв'язок усередині тропів (67), драматизм (86) тощо. Визначено психологічну природу віршування Н. Лівницької-Холодної. Дослідниця виявляє синтез візіонерського з власне психологічним типом версифікації, наполягає на інтровертних психорисах ліричного "я".

Студія цінна ще й розлогами типологічними зіставленнями поезії Н. Лівницької-Холодної на синхронному рівні й діахронному. В інтертекстуальній взаємодії із лірикою Холодної – "Зів'яле листя" І. Франка, еротики П. Карманського, В. Пачовського, О. Бабія, інтимні поезії О. Олеся, О. Теліги, Лесі Українки. Через алюзії виявлено присутність поетичного слова П. Верлена, А. Ахматової в художній тканині Н. Лівницької-Холодної, проблемним мотивом синтезу любові й ненависті актуалізується лірика Бодлера (60). Ще одна розлога лінія творчої взаємодії – "Н. Лівницька-Холодна – Є. Маланюк", яка розгортається на біографічному, текстологічно-типологічному рівнях (92, 113, 125, 129-131), що доводить спорідненість поетичної постави обох поетів. Звичайно, така розлога система інтертекстуальності Н. Лівницької-Холодної не вичерпує всіх інших можливих складових – згодом, переконана, виявиться і взаємодія її лірики з молодшими поетичними генераціями. Творчим послідовником Н. Лівницької-Холодної можна вважати поета-упівця Мирослава Кушніра, який розвиває ключові образи з її збірки "Сім літер". У поетичній збірці нашої сучасниці Теодозії Зарівної "любов її героїні – майже перманентна самота із пуантами коротких зіткнень з іншою душею – споріднює авторку із філософськими пошуками Н. Лівницької-Холодної" [8, 135].

Дослідниця простежує індивідуальні особливості розгортання еротичного мотиву в поетичній палітрі Н. Лівницької-Холодної. Ерос в її поезії – це етос: "Інтимний світ її поезії включений у систему Вічності: Ерос і Бог – рівноцінні, кохання не закінчується зі смертю.

Танатос поглинається Еросом. Лірична героїня роману осягає щастя пізнавати вже не “плоть”, а “душу” невичерпної любові. ... Кохання – морально-етична цінність, <...> прозріння, котре відкриває шлях до Всесвіту” (219-220). Ця поезія – спосіб пошуку себе в собі, спосіб пізнання свого внутрішнього світу в єдності зі світом любові. Через те еротичне залучається у проблемне коло філософсько-естетичних запитів авторки. Актуалізується проблема самотності як перманентний екзистенційний стан поетеси, що еволюціонує від прозорості, солодкої, жаданої самоти до самоти важкої і страшної. Дослідниця визначає емоційно-семантичні рівні образу: самотність – це усвідомлена необхідність і перемога, і життєва поразка, і стан свідомості, трансцендентно-духовна практика, що відкриває екзистенції Божественне.

Несподіваним став методологічний підхід до ліричного твору – узято до уваги особливості оповідної манери

Н. Лівницької-Холодної. Хоч дослідниця не акцентує на цьому методологічному прийомі, однак він видається доречним у випадку ліричної історії Н. Лівницької-Холодної, оскільки романна її тяглість, поетична подієвість проважують звернути увагу на те, як мовлено. “...Тристопний анапест, на третю стопу якого припадає лейма (стопа, взята на перший склад), <...> І. Франка надає віршеві тону рівномірної, спокійної розмови” (43). Стан афекту ж, за спостереженням дослідниці, проважує зміну ритмічного і строфічного складу поезії (46, 123). Наприклад, “ритм поезії відзначається внутрішньою схвильованістю, зовнішнім виразом якої є чотиристопний ямб” (86). Варто наголосити на вишуканій, семантично нюансованій лексиці розвідки на означення психологічних буттєвих моментів ліричного “я”.

О. Легка шляхетно й філігранно різьбить поетичний профіль Наталі Лівницької-Холодної, воскресавши її душу, повертаючи з небуття її голос.

ЛІТЕРАТУРА

1. Керлот Х. Словарь символов. – М.: Refl-book, 1994.
2. Легка О. Еротичний роман у віршах Наталі Лівницької-Холодної // *Дзвін*. – 1995. – № 12.
3. Легка О. Проблема самотності у творчості Н. Лівницької-Холодної. – Львів: Ред.- вид. відділ Видавничого центру Львівського університету ім. І. Франка; “Фенікс ЛТД”, 1999.
4. Легка О. Сад любові моєї (проблема філософії кохання в поезії Н. Лівницької-Холодної. – Львів: Ред.-вид. відділ Видавничого центру Львівського університету ім. І. Франка; “Фенікс ЛТД”, 1998.
5. Легка О. Червоне і чорне (новаторство поетики еротичного Н. Лівницької-Холодної). – Львів: Ред.-вид. відділ Видавничого центру Львівського університету ім. І. Франка; “Фенікс ЛТД”, 1999.
6. *Лівницька-Холодна Н.* Лист до О. Легкої від 23 січня 1998 року // *Легка О.* Життя – це любов (Еротичний роман у віршах Наталі Лівницької-Холодної. – Львів, 2007.
7. Юнг К. Г. Архетип і символ. – М.: Ренессанс, 1994.
8. Яремчук І. Жінка з обличчям любові // *Дзвін*. – 2005. – № 4.

Отримано 10 листопада 2011 р.

Ірина Яремчук
м. Львів

